

Välkommen

Regionalt utvecklingscentrum (RUC)

Skolutveckling på mångfaldens grund

Seminarieträff 4:

- Om bedömning av språkutveckling och
- Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt

Solveig Gustavsson
Eva Westergren Holgén

Tips!

Om språket i ämnet:

Greppa språket

Ämnesdidaktiska perspektiv
på flerspråkighet

Skolverket, 2011

Om bedömning:

Bedömning av svenska som andraspråk

En analysmodell baserad på
grammatiska utvecklingsstadier

Studentlitteratur, 2010

Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt

Vem/vilka?

Varför?

Hur?

Vad?

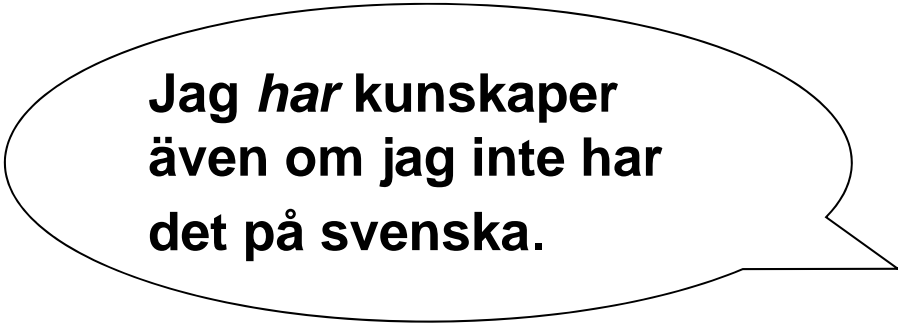
Vem/vilka?

Gynnar alla elever!

**Språk och kunskapsinläring sker bäst i samspel med andra via kommunikation.
Kollaborativt lärande.**

Vad kan de?

**Obs! Kartläggning av elevens ämneskunskaper – och andra kunskaper:
bygg vidare.**

**Jag *har* kunskaper
även om jag inte har
det på svenska.**

Varför?

Styrdokumentet är tydliga:

En likvärdig utbildning

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

(Lgr 11)

Forskningen visar enhälligt

Språkutvecklande undervisning leder till bättre resultat för de flerspråkiga eleverna.

(Gibbons m.fl.)

Varför?

Meningsfull undervisning:

Eleverna måste få pröva sitt språk i många olika sammanhang. Språkutveckling sker genom språkanvändning.

Undervisningen måste kännas och vara meningsfull.

Det tar tid att lära sig:

Det tar många år att lära sig det kunskapsrelaterade språket som behövs i skolan. En anpassad andraspråksundervisning under dagens alla lektioner behövs.

Hur?

Engagerad skolläring och engagerade
lärare: **attityderna viktigast**

Hur?

Gå från helheten till delarna,
från det kända till det okända,
från innehåll till form

(Gibbons, 2007)

Hur?

Genom att stötta eleven (tillfälligt)
leder man honom/henne
mot nya insikter och utmaningar.

Pauline Gibbons

Kunskap - Medvetenhet - Förhållningssätt

Hur?

- S** – stöttning
- P** – produktion
- R** – rik interaktion
- Å** – återkoppling
- K** – kontextrika sammanhang

(Framgång genom språket, Löthagen m.fl. 2008)

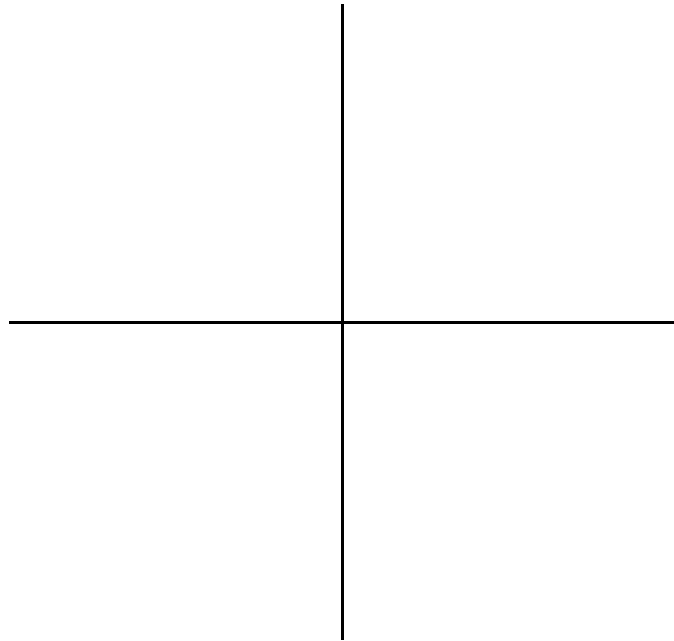
”CUMMINS FYRFÄLTARE”

Kognitivt krävande

Situationsberoende

Situationsoberoende

Kognitivt enkelt

Vad?

Språkutvecklande undervisning

- Kombination: kognitivt krävande utmaningar och mycket stöttning
- Höga förväntningar på vad varje elev kan uppnå
- Elevens kunskaper i fokus
- Flexibel och individanpassad undervisning
- Flera metoder tillämpas
- Uppmuntran, utvärdering av kunskaper
- Framåtsyftande bedömning
- Stöttning, initial kontextriktighet
- Förberedda övningar och prov
- Rik interaktion
- Ämnesintegration
- Samarbete med modersmåls lärare
- Kontakt med föräldrar

Tematiserad ämnesundervisning

- Gemensamma teman återkommer i de olika ämnena
- Ord och begrepp inom temat förekommer i olika sammanhang
- Eleverna (alla) får ett mer precist ordförråd

Kollaborativt lärande

- Uppgifter som ska lösas i grupp
  - språket används i olika sammanhang
- Eleverna talar, lyssnar, läser och skriver
- Kunskapsklyftor

Cirkelmodellen, steg 1 - 4

- Förstå och producera texter

Kortskrivande

- Kort och ofta - jämföra och samtala

Loggbok

- Sammanfatta kunskaper från olika ämnen
- Följa utvecklingen
- Repetition
- Lärarrespons – ökar motivationen

Vägledad läsning

- Yngre elevers läsinlärning
- Äldre elevers ämnesundervisning, utveckla litteraciteten

Visuellt stöd

- Tankekarta – viktiga ord grupperas
- Bilder, diagram, föremål, kartor...

Skönlitteratur

- Utmärkt redskap för språkutveckling
- Berikar temaarbeten – ny kunskap, nya perspektiv
- Biblioteket som resurs – böcker på modersmålet (Elmeroth, 2010)

Övning: Tema jordbävning

- 1. Eleverna berättar själva utifrån egna erfarenheter:**
  - a) engagerar, b) läraren bedömer vad de vet
  - c) gemensam kunskap att bygga vidare på
  - d) utveckla ett ämnesspecifikt ordförråd
- 2. Läraren följer upp berättelserna – eleverna läser en beskrivning av en jordbävning. Men först: orden!**
- 3. Vilka ord kan vi möta i texten?** Förslag + lärarens ord i färg
Nya ord presenteras i sitt sammanhang.
- 4. Nya texter – ge en sammanfattning först.**

Litteracitet

Övergångsperioder

Åk 4: Litteracitetsbaserade uppgifter ökar

Användningen av ämnesrelaterat skolspråk ökar

Åk 7: Den ämnesspecifika språkfärdigheten och skolspråket
- allt viktigare för kunskapsinhämtandet.

Högstadiet → gymnasiet:

Det ämnesrelaterade skolspråket är på en hög nivå.

De abstrakta begreppen ökar ständigt.

Undervisa i ämnesrelaterad litteracitet

”Litteracitet innefattar integrering av att lyssna, tala, läsa, skriva och kritiskt tänkande samt de kulturella referensramar som möjliggör för den som skriver, talar eller läser att anpassa språket till olika situationer”

Viktigt att läraren ser och förstår *sitt ämnes språkliga krav* för att kunna förmedla litteracitet inom ämnet.

”Alla lärare är svensklärare”

(Gibbons, 2010)

Effekt

Eleverna får

- Utveckla sitt kritiska tänkande – övningar och aktiviteter.
- Bygga upp den egna förståelsen genom utvecklande samtal med andra
- Omforma och praktisera det de lärt sig i nya situationer
- Gå in i nya roller och applicera det på verkligheten

Vad ska eleverna kunna när de gått klart skolan?

TIPS!

